

Lasten Forssa

*”Lapsen on saatava olla lapsi.
Ja aikuisen on oltava aikuinen.”*

LAPSIYSTÄVÄLLISESTI FORSSASSA

*Toimintasuunnitelma matkalla kohti
Unicefin Lapsiystävällistä kuntaa*

”Vain merkityksiltään ja sisällöltään määriteltyä voi arvioida edes jotensakin objektiivisesti.”

”Lapsiystävällisyyden tavoittelu on mielikuvien luomista ja mielikuvilla pelaamista. Mutta ennen kaikkea se on tekojen ja toimintatapojen lupaamista ja lupauksen pitämistä.”

”Siispä. Määritelkäämme. Luvatkaamme. Ja pitäkäämme lupauksemme.”

Näin helmikuussa 2010.

Mistä liikkeelle? – Lapsiystävällisen Forssan peruskivet

Ajatus Lapsiystävällisestä Forssasta syntyi valtuustoseminaarissa 2006, jonka jälkeen silloisella sivistystoimialalla määriteltiin toimialan visioksi: Forssa – Suomen lapsiystävällisin kaupunki vuonna 2017.

Vision tunnettavuus kasvoi pikku hiljaa ja sen kokonaisvaltainen sisällön määrittely ja arvioinnin mahdollistava toiminnallistaminen aloitettiin vuonna 2009 ([liite 1](#)).

Vision toiminnallistaminen aloitettiin määrittelemällä ”lapsiystävällisyys” ja ”lapsiystävällinen kaupunki” –käsitteet forssalaisittain. Määrittelyn materiaali koottiin kahdesta kuntalaisille suunnatusta internet-kyselystä (03/2010 ja 03/2011), asiakaspalautteista, luottamushenkilöiden ideoista ja linjauksista, ammatillisten lapsitoimijoiden laadukkaan substanssin näkemyksistä ja arjen hyvistä käytänteistä.

Laajan julkisen keskustelun ja kerätyn materiaalin pohjalta hahmottui forssalainen näkemys lapsiystävällisyydestä, lapsiystävällisen kaupungin tunnusmerkeistä sekä niistä toimista, joilla toimialan vision mukainen tavoite saavutettaisiin. Syntyi LastenForssa -kokonaisuus ([liite 2](#)).

LastenForssa –kokonaisuus muodostuu ytimeä, jossa tahdolla, asenteella, yhteistoiminnalla ja osaamisella luodaan pohja lapsipalveluille turvallisessa ja viihtyisässä elinympäristössä. Laadukkaille palveluille, joiden järjestämisen periaatteet on mietitty lasta ja lapsuutta kunnioittaen. Palveluille, joita järjestettäessä aikuisten vahvan ammatillisuuden taustalla on aitoa välittämistä ja arvon antamista lasten ja nuorten hyvinvoinnista.

Kasvatuslautakunta hyväksyi 11.8.2011 Lapsiystävällisyyspolitiikan, joka linjaa LastenForssa –kokonaisuuden toteuttamista.

Lapsiystävällisyyspolitiikka

Lapsiystävällisyyttä on ennen kaikkea *sovittu tapa toimia lasten ja nuorten kanssa. Yhteisön* jokainen aikuinen kantaa *aikuisen vastuuta ja huolta lasten hyvinvoinnista*. Erityisesti vastuuta ottavat Forssan kaupungin palveluksessa olevat, lasten parissa työtä tekevät ammattilaiset. He ovat sitoutuneet kasvatus- ja vapaa-aikatoimen toimintatapoihin, jotka on julkituotu *palvelulupauksissa*.

Työtä ohjaa aito innostuneisuus, korkea työmoraali, ammattitaito ja avoimuus sekä ehdoton tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus. *Yhteistyö ja työnjako* huoltajien/vanhempien, viranomaisten ja eri lasten kanssa toimivien tahojen kanssa on *tavoitteellista, suunnitelmallista ja ennaltaehkäisyä painottavaa*.

LastenForssa –kokonaisuudessa toiminnalliset, arvioitavissa olevat tavoitteet kohdistuvat Palvelulupauksiin ([liite 3](#)) ja niiden konkretisointeihin. Itse palvelulupaukset määriteltiin vuorovaikutuksellisessa työskentelyssä, jonka ytimenä oli vuosina 2010-2011 toteutettu Sivistys- ja tulevaisuustoimialan ensimmäinen Esimiesvalmennus.

Palvelulupausten määrittelyn jälkeen sivistys- ja tukevaisuustoimialan toimijat työskentelivät moniammatillisissa ryhmissä pohtien yleisellä tasolla niiden toiminnallistamista ([liite 4](#)).

Varsinaiset Palvelulupausten konkretisoinnit tehtiin varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, nuoriso- ja liikuntatoimen, Wahren-Keskuksen sekä työllisyyspalveluiden palvelualueilla ja yksiköissä sopien niistä teoista ja toimintatavoista, joiden toteuduttua palvelulupaukset todentuvat toimialalla järjestettävien palvelujen arjessa ([liite 5](#)).

Forssan kaupunkistrategian ”Forssa – koko elämän väärtti” (kv 14.4.2014) valmistuttua, LastenForssasta muodostui kaupunkiohjelma, jonka kotipesä oli Sivistys- ja tulevaisuustoimialalla, mutta joka määrittää tarkoituksenmukaisilta osin myös kaupunkikonsernin muiden organisaatioiden toimintaa ja palveluja.

LastenForssa –kokonaisuutta määriteltäessä pidettiin tärkeänä, että konsepti mahdollistaa arvioinnin. Lapsiystävällisyyden toteutumisen kriteereiksi ja siten arvioinnin pohjaksi muodostuivat palvelulupaukset konkretisointeineen.

”Forssa – Suomen lapsiystävällinen kaupunki vuonna 2017” -vision arviointi sovittiin LastenForssa –kokonaisuutta määriteltäessä tapahtuvan monitahoarviointina keväällä 2017. Lasten arvioinnit toteutettiin em. sopimuksen mukaisesti helmi-maaliskuun vaihteessa 2017. Arvioinnit toteutettiin varhaiskasvatuspalvelujen piirissä olevien 3-5 –vuotiaiden lasten ja esioppilaiden haastatteluina sekä perusopetuksen oppilaiden koulupäivän aikana tehtyinä sähköisinä kyselyinä.

Lasten arviointimateriaaliin liitettiin palvelulupausarvioinnin ohella myös FSHKY:n perhepalveluiden toteuttama Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadintaan liittyvä lasten osallistaminen, varhaiskasvatuksen varhaiskasvatussuunnitelmatyöhön liittyvä lasten osallistaminen sekä perusopetuksen Pedagogiseen suunnitelmaan liittyvä materiaalin kerääminen. Arviointi toimi myös Unicefin Lapsiystävällinen kunta –mallin lasten alkukartoituksena.

Aikuiset arvioivat Lasten Forssan ja palvelulupausten todentumista huhti-toukokuun vaihteessa 2017 toteutettavassa sähköisessä kyselyssä.

Arviointien tulokset julkistetaan 18.5.2017 valtuustoseminaarissa, johon osallistuvat sekä nykyiset että tulevalle kaudelle valitut valtuutetut. Arviointien tulokset tulevat täydentämään tarkoituksenmukaisilta osin Unicefin Lapsiystävällinen kunta –tunnustuksen saamiseen tähtäävän toimintasuunnitelman sisältöä kesäkuussa 2017.

LastenForssa –kokonaisuus ja lapsiystävällinen kaupunki forssalaisittain on ajattelua ja tekoja. Ja teot vaativat toteutuakseen otollisen toimintakulttuurin. Toimintakulttuurin, jossa organisaatorakenteet, johtamistoiminta, toimijoiden vuorovaikutus ja kehittämistoiminnan painoalueet luovat edellytyksiä kaikkien toimijoiden työskennellä lapsiystävällisyyttä edistäen.

Lapsiystävällisyys Ohjelman laaditaan vastoin alkuperäistä suunnitelmaa vasta vuoden 2017 jälkimmäisellä puoliskolla. Ohjelman tarkoitus on tukea lapsiystävällisen toimintakulttuurin toteutumista ja kehittämistä Forssan kaupungissa.

Ohjelma tulee sisältämään palvelupolkujen (vrt. prosessit) ja niihin liittyvien toimintaohjeiden ohella muun muassa jatkuvasti täydentyvät kuvaukset hyvistä lasten osallistamiskäytännöistä, arviointitoiminnan kuvaukset sekä Lapsiystävällisen Forssan toimintasuunnitelman (vrt. Unicef).

Sähköiseksi vuorovaikutusfoorumiksi ja lapsiystävällisyyden teemaa avaavien materiaalien jakamiseen perustetaan keväällä 2017 LastenForssa internet-sivut, Facebook-sivut sekä Instagram.

LastenForssa –kokonaisuus ja Lapsiystävällinen kunta –malli linkittyy tiiviisti Kanta-Hämeen LAPE-työhön: Forssan tie ja työ lapsiystävälliseksi kunnaksi toimii yhtenä pilarina ja sparrauskohteena maakunnallista lapsiystävällisen kunnan mallia rakennettaessa.

LAPSIYSTÄVÄLLISEN FORSSAN SEURAAVAT ASKELEET

SEURAAVAT ASKELEET

UNICEFIN LAPSIYSTÄVÄLLISEN KUNNAN 10

KRITEERIÄ/RAKANNUSPALIKKAA eli **Näitä tavoitellaan:**

1. Lasten oikeudet tunnetaan
2. Kaikki oikeudet toteutuvat jokaisen lapsen kohdalla **Syrjimättömyys**
3. Lapsilla on mahdollisuus osallistua heille tarkoitettujen palvelujen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. **Poliittinen osallisuus**
4. Lapsen voiva osallistua julkisen tilan suunnitteluun ja kehittämiseen.
5. Lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa heille itselleen tärkeisiin asioihin.
6. Lapset voivat osallistua kansalaistoimintaan.
7. Lapsilla on ystäviä ja turvallisia aikuisia. **Sosiaalinen osallisuus**
8. Lapsia ja lapsuutta arvostetaan.
9. Lapsia koskevia asioita tarkastellaan koordinoitusti kokonaisuutena niin, että lapsia koskevassa päätöksenteossa ja toiminnoissa harkitaan ensi sijaisesti lapsen etu. **Lapsen edun ensisijaisuus**
10. Lapsia koskevaa tietoa hyödynnetään monipuolisesti päätöksenteossa.

Alkukartoitusta I suunniteltaessa ohjausryhmä valikoi Unicefin Lapsiystävällinen kunta –ohjelman tavoitteista seuraavat kokonaisuudet Forssan kehittämistoiminnan keskiöön:

- 1. Lapsen oikeuksien tunnettuus ja toteutuminen organisaatiossa**
(Rakennuspalikat 1 ja 2)
 - * Lapsen oikeudet tunnetaan
- 2. Lapsen osallisuuden tukeminen asioihin vaikuttamisen ja maailman muuttamisen näkökulmasta** (Rakennuspalikat 3, 4, 5, 6, ja 7)
 - * Lapsilla on mahdollisuus osallistua heille tarkoitettujen palveluiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen
 - * Lapset voivat osallistua julkisen tilan suunnitteluun ja kehittämiseen
 - * Lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa heille itselleen tärkeisiin asioihin
 - * Lapset voivat osallistua kansalaistoimintaan
- 3. Lapsivaikutusten arviointi** (Rakennuspalikat 9 ja 10)
 - * Lapsia koskevia asioita tarkastellaan koordinoitusti kokonaisuutena niin, että lapsia koskevassa päätöksenteossa ja toiminnoissa harkitaan ensisijaisesti lapsen etu
 - * Lapsia koskevaa tietoa hyödynnetään monipuolisesti päätöksenteossa

Forssan matkan reittivalintoja ja suuntaviittoja:

- **Lähtökohtana** on **LastenForssa –kokonaisuus** ja työ, jota sen puitteissa on tehty lapsiystävällisen kaupungin rakentamisen eteen
- **Alkukartoitukset** ajoitetaan siten, että lasten osalta kartoitus **voidaan yhdistää LastenForssan Juhlavuoden arviointiin**
- Alkukartoitusten *sisällöissä huomioidaan* Unicefin Lapsiystävällisen kunnan kriteerit sekä LastenForssa – kokonaisuus Palvelulupauksineen.
- **LAPE-yhteys:** Forssa toimii maakunnallisen LAPE-hankkeen Toimintaympäristön kehittämisen –osiossa yhtenä veturikuntana. Ko. osiossa kehittämisen keskiössä on lapsiystävällisen kunnan rakentaminen.
- Tavoitteena on Unicefin Lapsiystävällinen kunta –statuksen saaminen Forssalle 30.-31.10.2017 järjestettävässä **Lasten Forssa Juhlaseminaarissa**, joka on myös maakunnallisen LAPE-työn ohjelmassa.

Unicefin Lapsiystävällinen kunta –kehittämistyön mallireitti

Askel 1
Haku,
koordinaatioryhmän
perustaminen ja koulutus

Askel 2
ALKUKARTOITUS

Askel 3
TOIMINTA-
SUUNNITELMA

Askel 4
TOTEUTUS

Askel 5
RAPORTOINTI

Askel 6
ARVIOINTI JA
TUNNUSTUS

Askel 7
Kehittämistyön jatko
ja uusien tavoitteiden
valinta

Unicefin Lapsiystävällinen kunta –kehittämistyön eteneminen Forssassa

Haku, ohjausryhmän perustaminen ja koulutus
keväät ja syyskuu 2016

Kehittämistyön jatko
ja uusien tavoitteiden
valinta 01/2018

ALKUKARTOITUS 1. 12/2016 -01/20

ALKUKARTOITUS 2. 02/2017 -03/2017

ARVIOINTI JA TUNNUSTUS
10/2017

TOIMINTASUUNNITELMA
03/2017-04/2017

RAPORTOINTI 09/2017

TOIMINTASUUNNITELMAN
TARKENNUS 06/2017

ALKUKARTOITUS 3. / 04/2017

TOTEUTUS 05/2017-

ALKUKARTOITUKSET

Toteutus

Aikuisille suunnatun alkukartoituksen toteuttaminen aloitettiin ohjausryhmälle suunnatulla kyselyllä joulukuussa 2016 (Alkukartoitus I). Ko. kartoituksen johtopäätökset koottiin ja työstettiin johtoryhmässä tammi-helmikuussa 2017.

Lasten alkukartoitus (Alkukartoitus II) toteutettiin varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen lasten osalta helmi-maaliskuussa 2017. Samassa yhteydessä koottiin arviointimateriaalia myös LastenForssa –arvioinniksi sekä perusopetuksen Pedagogisen suunnitelman materiaaliksi. Myös Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinnan ja varhaiskasvatussuunnitelmatyön osalta lasten osallistaminen tapahtui samassa yhteydessä.

Alkukartoitus III:na toimii vielä aikuisille suunnattu LastenForssa –arviointi huhti-toukokuun vaihteessa 2017.

Toimintasuunnitelma on tarkoituksenmukaista laatia jo Alkukartoitus I:n pohjalta, jotta toimenpiteitä statuksen saavuttamiseksi päästään toteuttamaan. Suunnitelmaa tarkennetaan ja täydennetään alkukartoitusten II ja III analysointien perusteella.

Alkukartoitus I julkaistiin PedaNetissa 9.12.2016.

Sähköpostikutsu vastaajille lähetettiin 1. aallossa Unicefin Lapsiystävällinen kunta –konseptin ohjausryhmälle sekä kaupungin tekniselle toimialalle kohdennetusti – yhteensä 21 henkilölle. Vastauskutsun saaneita vastaanottajia ohjeistettiin jakamaan kartoituksen vastauslinkkiä edelleen yhteisössään, jotta saataisiin mahdollisimman usealla olisi mahdollisuus kartoitukseen vastata.

Ensimmäisessä aallossa kartoitukseen tuli 31 vastausta, joista yhdessä oli selkeästi ilmoitettu, että vastauksen oli pohdittu työyhteisössä yhdessä.

Vastaajat edustivat eri yhteisöjä seuraavasti:

Varhaiskasvatus	10 vastausta
Perusopetus	4 vastausta
2. asteen koul.	5 vastausta
Nuorisotoimi	1 vastaus
Liikuntatoimi	1 vastaus
Wahren-keskus	4 vastausta
Työllisyyspalvelut	1 vastaus
Tekninen toimiala	1 vastaus
Kaupungin hallinto	0 vastausta
Luottamushenkilöt	0 vastausta
Nuorisovaltuusto	1 vastaus
FSHKY	3 vastausta
Seurakunta	0 vastausta
Järjestöt	0 vastausta

JOHTOPÄÄTÖKSIÄ Alkukartoitus I:een liittyen

1. Lapsen oikeuksien tunnettuus organisaatiossa

- YK:n Lasten oikeuksien sopimuksen (LOS) sisältöä ei tarkkaan tunneta eikä se siten ohjaa toimintaa
- LOS:ia sisällöltään osittain myötäilevä LastenForssa –kokonaisuus ja Palvelulupaukset sen sijaan vaikuttavat etenkin kaupunkiorganisaatiossa palveluiden toteuttamiseen ja kehittämiseen

2. Lapsen osallisuuden tukeminen asioihin vaikuttamisen ja maailman muuttamisen näkökulmasta

- Lasten osallisuutta on Forssassa edistetty ja edistetään, mutta vielä 'aikuisjohtoisesti' – aikuiset määrittelevät, mihin asioihin ja miten lapset voivat vaikuttaa
- Jo olemassa olevia lapsia ja nuoria osallistavia foorumeita ja menetelmiä ei hyödynnetä vielä riittävästi

3. Lapsivaikutusten arviointi

- Lapsivaikutusten arvioinnin käynnistämisestä toivottiin ja asiasta on jo olemassa päätös; ko. arviointi on keskiössä myös maakunnan LAPE-hankkeessa

OLEMASSA OLEVIA LAPSIA OSALLISTAVIA KÄYTÄNTEITÄ

Alkukartoitus I:een kirjatuilta osin

1. Lasten toteuttama arviointi ja lasten kuuleminen

- nuorten kuulemistilaisuudet (2/vuosi)
- nuorisovaltuustotoiminta
- oppilaskuntatoiminta
- poliitikkojen kummitoiminta
- 9. –luokkalaisten kysely ja esioppilaiden haastattelu (mm. Lasten Laatupeleli)

2. Lasten osallistuminen toiminnan suunnittelu

- Ideapalaverit, lasten kokoukset
- Aikuisten havainnoiteihin perustuva toiminnan suuntaaminen

3. Lapsiystävällistä toimintakulttuuria edistävät toimintatavat

- Lasten ja nuorten tilaisuuksien maksuttomuus
- Hyvän Työyhteisön Toimintaperiaatteet
- Havainnointi ja dokumentointi – ja Puheeksi ottamisen lupaus?
- OPS:ien mukainen arviointitoiminta
- TLP –menetelmän käyttöönotto

4. Lapsiystävällistä toimintakulttuuria haittaavat tekijät ja huolen häiveet

- Toista loukkaava käytös
- Aikuisten sitoutuminen yhteisiin sopimuksiin
- Aikuisilla riittämättömästi tietoa erilaisista lapsia osallistavista toimintatavoista ja menetelmistä